

D4.1 Οριστικοποιημένα Εκπαιδευτικά Προγράμματα Σπουδών

Μέσω της αξιοποίησης της παρεχόμενης ανατροφοδότησης

Work Package:	4
Τύπος:	R
Επίπεδο διάδοσης:	Για δημοσίευση
Έκδοση:	V1.0
Ημερομηνία παράδοσης:	30.11.2025
Λέξεις-κλειδιά:	Πιλοτική εφαρμογή, ανάπτυξη προγράμματος σπουδών, αναθεώρηση προγράμματος σπουδών, αξιολόγηση από ομοτίμους, εσωτερικές δοκιμές πλατφόρμας, ανατροφοδότηση από συμμετέχοντες
Περίληψη:	Το παρόν έγγραφο περιγράφει τη μεθοδολογική προσέγγιση που χρησιμοποιήθηκε για τη βελτιστοποίηση του Προγράμματος Σπουδών TUTOR, βάσει της αξιολόγησης των εταίρων και της ανατροφοδότησης των συμμετεχόντων ατόμων.
Συγγραφείς:	Βικτώρια Τοπαλίδη, AKMI Sinead Matson, MU Franziska Steffen, Die Berater Aria Askari και Anna Eisenberger, OJAB Hulusi Karatas, SERGED, Nora Giannakaki, Symplexis
Υπεύθυνοι επικοινωνίας:	Βικτώρια Τοπαλίδη, topalidi@akmi-international.com, Θάνος Κουλός, koulos@akmi-international.com

Πίνακας Περιεχομένων

Επισκόπηση.....	4
Εισαγωγή και Στόχοι του Παραδοτέου.....	4
1. Μεθοδολογική Προσέγγιση για την Οριστικοποίηση του Προγράμματος Σπουδών.....	5
Εσωτερικές Δοκιμές & Ανάλυση Ανατροφοδότησης.....	6
1.1. Αξιολόγηση από ομότιμους (Peer review).....	6
1.2. Δοκιμές της Πλατφόρμας (Platform tests).....	7
1.3. Τοπικές Προσαρμογές.....	8
1.4. Ανατροφοδότηση Συμμετεχόντων κατά την Πιλοτική Εφαρμογή.....	9
1.4.1: Εκπαιδευτικό Μάθημα (σύγχρονες και ασύγχρονες δραστηριότητες).....	9
1.4.2: Εκπαιδύοντας τους Εκπαιδευτές (Train-the-Trainers).....	12
1.4.3: Ροές Κινητικότητας (Mobility flows).....	13
2. Προσαρμογή του προγράμματος TUTOR.....	15
2.1. Επισκόπηση των αρχικών προγραμμάτων κατάρτισης.....	15
2.2. Οριστικοποιημένο Πρόγραμμα Σπουδών.....	17
3. Διδάγματα που προέκυψαν.....	18
4. Συμπεράσματα και Επόμενα Βήματα.....	20

Επισκόπηση

Το παρόν έγγραφο παρουσιάζει τη μεθοδολογία που σχεδιάστηκε για την αναθεώρηση, την ψηφιακή ενσωμάτωση και την πιλοτική δοκιμή του Κοινού Προγράμματος Σπουδών TUTOR και των τριών Εξειδικευμένων Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων.

Μέσω της συνεργασίας των εταίρων, μιας συστηματικής διαδικασίας αξιολόγησης από ομοτίμους και της συλλογής ανατροφοδότησης από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες σε όλα τα στάδια της πιλοτικής εφαρμογής, η σύμπραξη κατάφερε να βελτιώσει το μάθημα TUTOR ώστε να ανταποκρίνεται πραγματικά στις ανάγκες των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών στις συμμετέχουσες χώρες.

Κατά την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην προσαρμογή του στο τοπικό πλαίσιο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία υψηλής ποιότητας εκπαιδευτικών πόρων, κατάλληλων τόσο για εθνική όσο και για διακρατική εφαρμογή, οι οποίοι είναι πλέον διαθέσιμοι στην πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης του έργου TUTOR.

Το αναθεωρημένο υλικό θα χρησιμοποιηθεί στη φάση αξιοποίησης των αποτελεσμάτων του έργου. Όλο το υλικό έχει ενσωματωθεί στην πλατφόρμα e-learning, η οποία θα παραμείνει διαθέσιμη για τουλάχιστον 5 χρόνια μετά τη λήξη του έργου. Η έκδοση που βρίσκεται σήμερα στην πλατφόρμα αποτελεί το τελικό περιεχόμενο, το οποίο εγκρίθηκε βάσει της ανατροφοδότησης των συμμετεχόντων/ουσών στις τέσσερις χώρες εφαρμογής.

Εισαγωγή και Στόχοι του Παραδοτέου

Το παρόν παραδοτέο περιγράφει τη μεθοδολογική προσέγγιση που εφαρμόστηκε κατά την ανάπτυξη και υλοποίηση του μαθήματος TUTOR, η οποία οδήγησε στην τελική διαμόρφωση του Προγράμματος Σπουδών βάσει:

- των ευρημάτων της αξιολόγησης από τους εταίρους φορείς,
- των δοκιμών της πλατφόρμας,
- των τοπικών προσαρμογών, και κυρίως
- της ανατροφοδότησης των συμμετεχόντων/ουσών.

Ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο έπαιξε η ανάλυση των σχολίων των εκπαιδευόμενων ατόμων που συλλέχθηκαν κατά την πιλοτική εφαρμογή στην Ιρλανδία, την Ελλάδα, την Αυστρία και την Τουρκία. Τα δεδομένα αυτά συνέβαλαν καθοριστικά στη διαμόρφωση της τελικής έκδοσης του μαθήματος TUTOR, η οποία βελτιώθηκε και τροποποιήθηκε σε σχέση με το αρχικό πρόγραμμα σπουδών.

Ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο του παρόντος παραδοτέου είναι η ανάλυση των βασικών διδαγμάτων που προέκυψαν, καθώς και οι συστάσεις για τη μελλοντική εφαρμογή του Μαθήματος TUTOR και τη δυνατότητα μεταφοράς του σε άλλα τοπικά ή εκπαιδευτικά περιβάλλοντα ή σε μελλοντικά έργα με παρόμοια θεματική. Στο πλαίσιο αυτό, το έγγραφο περιλαμβάνει τα επόμενα βήματα για τη βιωσιμότητα του μαθήματος, συμπεριλαμβανομένης της πιθανής πιστοποίησής του.

Επομένως, ο κύριος στόχος του παρόντος παραδοτέου είναι να παρουσιάσει τη συγκεκριμένη μεθοδολογία που εφαρμόστηκε από τους εταίρους φορείς του έργου TUTOR για την αναθεώρηση του Προγράμματος Σπουδών TUTOR και να συνοψίσει την ανατροφοδότηση που συλλέχθηκε από τους συμμετέχοντες κατά την πιλοτική εφαρμογή, η οποία συνέβαλε στη διαδικασία βελτιστοποίησης του έργου. Το τελικό υλικό είναι αυτό που έχει ενσωματωθεί στην πλατφόρμα MOOC και είναι προσβάσιμο μέσω του ακόλουθου

συνδέσμου: (<https://tutor-project.eu/>).

1. Μεθοδολογική Προσέγγιση για την Οριστικοποίηση του Προγράμματος Σπουδών

Η ανάπτυξη του Κοινού Προγράμματος Σπουδών TUTOR και των τριών εξειδικευμένων μαθημάτων βασίστηκε σε μια δομημένη και συνεργατική διαδικασία με στόχο τη διασφάλιση υψηλής παιδαγωγικής ποιότητας, τεχνικής συνέπειας και διακρατικής συνάφειας.

Η προσέγγιση βασίστηκε σε συντονισμένο σχεδιασμό, συστηματική αξιολόγηση από ομότιμους, πολυγλωσσική προσαρμογή, ψηφιακή ενσωμάτωση, και βελτίωση μέσω πιλοτικών εφαρμογών και περιγράφεται αναλυτικά στις επόμενες ενότητες.

Κατά τη φάση ανάπτυξης του προγράμματος, η σύμπραξη καθιέρωσε ένα σαφές πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των οργανισμών που συμμετείχαν στο έργο, εστιάζοντας στον καταμερισμό των καθηκόντων και των ευθυνών και υποστηριζόμενη από μια διαδικασία αμοιβαίας αξιολόγησης.

Οι αξιολογητές/τριες εξέτασαν τόσο την τεχνική ακρίβεια όσο και την παιδαγωγική ποιότητα του υλικού, χρησιμοποιώντας πρότυπα αξιολόγησης που σχεδιάστηκαν από τη σύμπραξη, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέπεια. Οι αναθεωρήσεις συζητήθηκαν συλλογικά και το τελικό περιεχόμενο εγκρίθηκε μέσω συναίνεσης. Η διαδικασία αυτή αποτέλεσε βασικό στοιχείο της ανάπτυξης του εκπαιδευτικού υλικού και ήταν ευθυγραμμισμένη με τη συνολική στρατηγική Διασφάλισης Ποιότητας του έργου.

Για την υποστήριξη της διακρατικής εφαρμογής, ολόκληρο το Πρόγραμμα Σπουδών αναπτύχθηκε αρχικά στην αγγλική γλώσσα. Αυτό λειτούργησε ως κοινή βάση εργασίας, διευκολύνοντας τη συνεργασία και επιτρέποντας μια ενιαία διαδικασία ποιοτικού ελέγχου. Αφού ολοκληρώθηκε η αγγλική έκδοση, το υλικό μεταφράστηκε στις γλώσσες των εταίρων και προσαρμόστηκε στο εθνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο κάθε χώρας. Η πιλοτική εφαρμογή αποτέλεσε το τελικό μεθοδολογικό στάδιο. Στην Ιρλανδία πραγματοποιήθηκε ένας κύκλος πιλοτικής εφαρμογής, ενώ στην Ελλάδα και την Αυστρία υλοποιήθηκαν δύο κύκλοι. Οι πιλοτικές αυτές δράσεις αξιολόγησαν την αποτελεσματικότητα, τη σαφήνεια και την εφαρμοσιμότητα τόσο του περιεχομένου όσο και του ψηφιακού μαθησιακού περιβάλλοντος. Η ανατροφοδότηση από τον πρώτο πιλοτικό κύκλο στην Αυστρία οδήγησε σε στοχευμένες βελτιώσεις στην παρουσίαση του μαθήματος, στις δραστηριότητες και στις στρατηγικές εμπλοκής των συμμετεχόντων/ουσών, οι οποίες ενσωματώθηκαν πριν από τη δεύτερη πιλοτική εφαρμογή. Στην Ελλάδα, η ακρίβεια της μετάφρασης και η γλωσσική σαφήνεια βελτιώνονταν συνεχώς κατά τη διάρκεια της πιλοτικής υλοποίησης.

Η ανάπτυξη του Προγράμματος Σπουδών TUTOR είναι ευθυγραμμισμένη με το πλαίσιο **EQAVET**. Ο κύκλος διασφάλισης ποιότητας για την ανάπτυξη προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (VET) περιλαμβάνει τέσσερα στάδια: **σχεδιασμό, υλοποίηση, αξιολόγηση και αναθεώρηση**.

● Σχεδιασμός (Planning):

Αφορά τη διαδικασία σχεδιασμού του προγράμματος. Ο συντονισμός της ανάπτυξης του Προγράμματος Σπουδών από τον επικεφαλής του WP3 (ASPAITE), ο ορισμός υπευθύνων για τα Εξειδικευμένα Μαθήματα, καθώς και η ανάπτυξη κοινών προτύπων για λόγους ομοιομορφίας μεταξύ των εταίρων, ανταποκρίνονται στην έμφαση που δίνει το EQAVET στον σαφή καθορισμό ευθυνών. Επιπλέον, η από κοινού ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού σε μια κοινή αγγλική έκδοση και η μετέπειτα προσαρμογή του στο τοπικό πλαίσιο, λαμβάνοντας υπόψη τις καταλληλότερες εκπαιδευτικές μεθοδολογίες, αποδεικνύει τον προσεκτικό σχεδιασμό των διαδικασιών διδασκαλίας και μάθησης, την κατανομή πόρων και τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών.

● Υλοποίηση (Implementation):

Περιλαμβάνει τη διαδικασία αξιολόγησης του υλικού και την πιλοτική εφαρμογή του μαθήματος με τη συμμετοχή εκπαιδευτικών. Η κατανομή των καθηκόντων αξιολόγησης μεταξύ των εταίρων φορέων, η διαμόρφωση της πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης και η υλοποίηση του μαθήματος σε τοπικό επίπεδο ευθυγραμμίζονται με την προσέγγιση του EQAVET σχετικά με τη διαφανή υλοποίηση και τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών.

● Αξιολόγηση (Evaluation):

Η διαδικασία αξιολόγησης από ομότιμους και οι εσωτερικές δοκιμές, καθώς και η συλλογή ανατροφοδότησης από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες, συνάδουν με την έμφαση που δίνει το EQAVET σε συστηματικούς, τεκμηριωμένους μηχανισμούς εσωτερικής αξιολόγησης. Παράλληλα, η πιλοτική εφαρμογή στην Ιρλανδία, την Ελλάδα, την Τουρκία και την Αυστρία, ως μορφή διαμορφωτικής αξιολόγησης, επέτρεψε στη σύμπραξη να συλλέξει δεδομένα σχετικά με την εμπειρία των εκπαιδευόμενων ατόμων, ανταποκρινόμενη στους δείκτες του EQAVET που αφορούν την ανατροφοδότηση των εκπαιδευόμενων ατόμων, την ολοκλήρωση των μαθημάτων και την ικανοποίηση των συμμετεχόντων/ουσών.

● Αναθεώρηση (Review):

Οι προσαρμογές στο περιεχόμενο του μαθήματος αντιπροσωπεύουν τη φάση βελτίωσης του κύκλου EQAVET, κατά την οποία τα αποτελέσματα της αξιολόγησης χρησιμοποιούνται για τον επανασχεδιασμό ή τη βελτίωση της ποιότητας, της ανταπόκρισης στις ανάγκες των χρηστών και της φιλικότητας προς τον/την αναγνώστη/ρια του μαθήματος.

Η αναθεώρηση ενός νεοαναπτυγμένου προγράμματος σπουδών έχει σημαντικό αντίκτυπο στις μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές μπορούν να προσεγγιστούν μέσα από δύο οπτικές: την υλοποίηση και την πρόσληψη του προγράμματος σπουδών. Η οπτική της υλοποίησης εξετάζει κυρίως κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί είναι σε θέση να αναπτύξουν «υψηλής ποιότητας» μαθησιακά προγράμματα που μεταφράζουν αποτελεσματικά τις βασικές έννοιες του προγράμματος σπουδών σε πρακτικά μαθήματα μέσα στην τάξη. Η προσέγγιση αυτή υπογραμμίζει τη σημασία ολοκληρωμένων και σαφών προγραμμάτων σπουδών για τη διατήρηση συνεπών εκπαιδευτικών προτύπων σε εθνικό επίπεδο.

Εσωτερικές Δοκιμές & Ανάλυση Ανατροφοδότησης

1.1. Αξιολόγηση από ομότιμους (Peer review)

Υπό τον συντονισμό του ASPAITE, οι εταίροι φορείς ανέπτυξαν τη δομή και το εκπαιδευτικό υλικό του Κοινού Προγράμματος Σπουδών καθώς και των τριών Εξειδικευμένων Μαθημάτων. Το ASPAITE πραγματοποίησε σειρά διμερών συναντήσεων με το Πανεπιστήμιο Maynooth (κύριο συνεισφέροντα φορέα στην ανάπτυξη του Κοινού Προγράμματος Σπουδών) και τους υπεύθυνους των τριών Εξειδικευμένων Μαθημάτων (Sp. Course 1: Die Berater, Sp. Course 2: IGLYO, Sp. Course 3: Symplexis), προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το περιεχόμενο του Εισαγωγικού Μαθήματος θα αποτυπώνεται και στο περιεχόμενο των τριών εξειδικευμένων μαθημάτων. Η ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού πραγματοποιήθηκε μεταξύ Μαΐου και Οκτωβρίου 2024.

Οι υπεύθυνοι/ες των Εξειδικευμένων Μαθημάτων ήταν αρμόδιοι/ες για τον συντονισμό της συνολικής διαδικασίας ανάπτυξης του αντίστοιχου μαθήματος, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης του χρονοδιαγράμματος, της ευθυγράμμισης του περιεχομένου και της ενσωμάτωσης της ανατροφοδότησης που λήφθηκε. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίστηκε ότι τα σχόλια συλλέγονταν συστηματικά, ενοποιούνταν και επιστρέφονταν στον/στην βασικό/η συντάκτη/ρια σε δομημένη μορφή.

Ολόκληρο το Πρόγραμμα Μαθημάτων TUTOR αναπτύχθηκε αρχικά στην αγγλική γλώσσα. Αυτό εξασφάλισε μια κοινή βάση εργασίας για όλους τους εταίρους και διευκόλυνε τη συνεργασία εντός της διακρατικής σύμπραξης. Με βάση αυτή την κοινή αγγλική έκδοση, το υλικό μεταφράστηκε στη συνέχεια στις γλώσσες των εταίρων και προσαρμόστηκε ώστε να ανταποκρίνεται στις εθνικές εκπαιδευτικές απαιτήσεις.

Μετά την ολοκλήρωση του υλικού, οι εταίροι πραγματοποίησαν μια ιδιαίτερα λεπτομερή διαδικασία αξιολόγησης για επιπλέον περίοδο τριών μηνών. Η διαδικασία αξιολόγησης από ομότιμους στο έργο TUTOR ακολούθησε μια σαφώς δομημένη και συνεργατική προσέγγιση με κατανομή αρμοδιοτήτων, διασφαλίζοντας ότι όλο το περιεχόμενο του μαθήματος εξετάστηκε τόσο από τεχνική όσο και από παιδαγωγική άποψη και στη συνέχεια οριστικοποιήθηκε μέσω συναίνεσης όλων των εταίρων. Κάθε ενότητα ανατέθηκε για αξιολόγηση σε διαφορετικό οργανισμό από εκείνον που την ανέπτυξε, λαμβάνοντας υπόψη την εξειδίκευση των αξιολογητών/ριών και διατηρώντας την ισορροπία εντός της σύμπραξης.

Η διαδικασία αξιολόγησης εξέτασε τόσο **τεχνικές** όσο και **παιδαγωγικές** διαστάσεις, όπως:

- την ακρίβεια και σαφήνεια του περιεχομένου,
- την ευθυγράμμιση με τους μαθησιακούς στόχους,
- τη συνοχή με το Εισαγωγικό Μάθημα,
- τη συμμόρφωση με τις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων,
- ζητήματα συμπερίληψης και προσβασιμότητας,
- τη συνοχή της ορολογίας και της δομής.

Μετά την προετοιμασία του αρχικού σχεδίου, ένα άτομο ορίστηκε για την αξιολόγηση και παρείχε σχόλια χρησιμοποιώντας ένα κοινό πρότυπο αξιολόγησης. Οι αναθεωρήσεις συζητήθηκαν σε κοινές συναντήσεις και το τελικό περιεχόμενο επικυρώθηκε μέσω συναίνεσης της σύμπραξης. Στη συνέχεια, το βασικό άτομο που συνέταξε το μάθημα, προσαρμόζει το περιεχόμενο σύμφωνα με τα σχόλια του ατόμου που το αξιολόγησε και καθορίζει τότε μια ενότητα είναι έτοιμη για δημοσίευση και μετάφραση.

1.2. Δοκιμές της Πλατφόρμας (Platform tests)

Μετά την οριστικοποίηση του υλικού σε επίπεδο σύμπραξης, το ASPAITE, ως επι κεφαλής του WP3, ξεκίνησε τη μεταφόρτωση του στην πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης και πραγματοποίησε σειρά εσωτερικών δοκιμών για να διασφαλιστεί ότι το υλικό εμφανίζεται και λειτουργεί σωστά. Οι δοκιμές αυτές πραγματοποιήθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας της πλατφόρμας MOOC, ώστε να διασφαλιστεί η τεχνική λειτουργικότητα, η χρηστικότητα και η συνοχή μεταξύ όλων των γλωσσικών εκδόσεων.

Η δομή της πλατφόρμας σχεδιαζόταν παράλληλα με την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού. Κατά την αρχική αυτή φάση πραγματοποιήθηκαν διμερείς συναντήσεις μεταξύ AKMI και ASPAITE, καθώς και πολλαπλοί κύκλοι ανατροφοδότησης και συζήτησης μεταξύ των εταίρων κατά τις συναντήσεις της Συντονιστικής Επιτροπής (SC). Οι διαδικασίες αυτές οδήγησαν στην τελική διαμόρφωση της πλατφόρμας, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις απαιτήσεις ορατότητας της ΕΕ, στην ανοιχτή άδεια χρήσης και στην πολιτική προστασίας προσωπικών δεδομένων.

Μετά την ολοκλήρωση της αρχικής αγγλικής έκδοσης, δημιουργήθηκαν ξεχωριστά αντίγραφα του μαθήματος στο Moodle για κάθε γλώσσα των εταίρων. Οι εταίροι φορείς παρέιχαν στη συνέχεια το μεταφρασμένο και προσαρμοσμένο περιεχόμενο στις αντίστοιχες γλώσσες τους. Το ASPAITE αντικατέστησε

το αγγλικό υλικό σε αυτά τα αντίγραφα με το τοπικό γλωσσικό περιεχόμενο, διασφαλίζοντας τη συνοχή στη δομή, στα είδη δραστηριοτήτων και στις τεχνικές ρυθμίσεις σε όλες τις εκδόσεις.

Πριν από την επίσημη έναρξη των μαθημάτων σε τοπικό επίπεδο, και με στόχο την ενίσχυση της προβολής του μαθήματος και την αποτελεσματική υλοποίηση της πιλοτικής εφαρμογής, η Ιρλανδία και η Αυστρία, ενώ ενσωμάτωναν το μεταφρασμένο περιεχόμενο στην κοινή πλατφόρμα TUTOR, αντέγραψαν επίσης το μάθημα σε άλλες πλατφόρμες MOOC.

Στην Ιρλανδία, το πρόγραμμα υλοποιήθηκε μέσω της πλατφόρμας Moodle του Πανεπιστημίου Maynooth με τον κωδικό μαθήματος OIEOO, με την υποστήριξη των υπηρεσιών Moodle του πανεπιστημίου και της ομάδας του έργου TUTOR. Οι φοιτητές/ριες που εγγράφηκαν στην πλατφόρμα είχαν πρόσβαση σε εκπαιδευτικό υλικό, τράπεζα κουίζ, ερωτηματολόγια αξιολόγησης, χώρους υποβολής εργασιών, φόρουμ και συνδέσμους για τις διαδικτυακές τάξεις.

Παράλληλα με την πλατφόρμα e-learning του έργου, οι αυστριακοί εταίροι ανέπτυξαν συνεργασία με τρία αυστριακά πανεπιστήμια (Πανεπιστήμιο Graz, Πανεπιστήμιο Salzburg και Πανεπιστήμιο Klagenfurt), ενσωματώνοντας το μάθημα TUTOR στις δικές τους πλατφόρμες e-learning, προκειμένου να ενισχυθεί η προβολή του και να προσεγγιστούν νέες τοπικές ομάδες-στόχοι, όπως φοιτητές/ριες ανώτατης εκπαίδευσης. Οι αυστριακοί εταίροι επέδειξαν υψηλό βαθμό αυτονομίας, πραγματοποιώντας προσαρμογές στη δομή του μαθήματος στην πλατφόρμα e-learning με στόχο τη βελτίωση της σαφήνειας και της καθοδήγησης των εκπαιδευόμενων ατόμων.

Για παράδειγμα, πρόσθεσαν βασικά εισαγωγικά και επεξηγηματικά κείμενα απευθείας στις σελίδες του μαθήματος, αντί να τα ενσωματώνουν σε αρχεία προς λήψη. Καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, διασφάλισαν ότι οι βελτιώσεις αυτές παρέμειναν πλήρως συνεπείς με τη δομή της αρχικής έκδοσης του Προγράμματος Σπουδών, διατηρώντας έτσι την ευθυγράμμιση μεταξύ όλων των γλωσσικών εκδόσεων.

Παράλληλα, πραγματοποιήθηκαν τεχνικές δοκιμές προκειμένου να επαληθευτεί ότι όλες οι δραστηριότητες, τα πολυμέσα και οι διαδρομές πλοήγησης λειτουργούν σωστά, στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την πιλοτική φάση.

Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν αρκετές δοκιμές της πλατφόρμας με βάση την ανατροφοδότηση που συλλέχθηκε από τα συμμετέχοντα άτομα κατά τη διάρκεια της πιλοτικής εφαρμογής, καθώς και συστάσεις για την προσαρμογή του περιεχομένου. Οι συνδυασμένες αυτές ενέργειες διασφάλισαν ότι όλες οι γλωσσικές εκδόσεις του MOOC ήταν τεχνικά σταθερές, προσβάσιμες και πλήρως ευθυγραμμισμένες με τον συνολικό σχεδιασμό του μαθήματος.

Όλα τα παραπάνω βήματα αποτέλεσαν τη βάση για την οριστικοποίηση των Προγραμμάτων Σπουδών.

1.3. Τοπικές Προσαρμογές

Μία από τις σημαντικότερες προπαρασκευαστικές φάσεις για την αποτελεσματική πιλοτική εφαρμογή του μαθήματος στις χώρες εταίρους, οι οποίες παρουσιάζουν σημαντική πολιτισμική και κοινωνική ποικιλομορφία καθώς και διαφορετικά εκπαιδευτικά συστήματα, ήταν η προσαρμογή του περιεχομένου και της εκπαιδευτικής διαδικασίας στο τοπικό πλαίσιο. Η επιτυχής προσαρμογή αποτελεί έναν από τους πιο καθοριστικούς παράγοντες για την ανάπτυξη ενός προγράμματος σπουδών από μια διακρατική ομάδα.

Για τον λόγο αυτό, η ορολογία, τα νομικά ή στατιστικά στοιχεία, οι αναφορές και τα παραδείγματα προσαρμόστηκαν ώστε να αντανakλούν το εκπαιδευτικό σύστημα κάθε χώρας, στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών. Παράλληλα ενσωματώθηκαν σχετικά πρακτικά σενάρια, υλικό, πηγές και μελέτες περίπτωσης που ήταν διαθέσιμες σε κάθε γλώσσα. Η διαδικασία αυτή εφαρμόστηκε και στις τέσσερις γλωσσικές εκδόσεις.

Στην Ιρλανδία, η ερευνητική ομάδα συμβουλευτήκε εκπρόσωπο της Επιτροπής Διασφάλισης Ποιότητας του πανεπιστημίου και προχώρησε σε επιπλέον προσαρμογές πέρα από εκείνες που είχαν ήδη εφαρμοστεί στις τέσσερις χώρες. Συγκεκριμένα, τα αναγνωστικά κείμενα προσαρμόστηκαν περαιτέρω ώστε να αντανακλούν το ιρλανδικό κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο.

Τα Μαθήματα Εξειδίκευσης 1 (Μετανάστες/ριες και Εθνοτικές Μειονότητες) και 2 (ΛΟΑΤΚΙ+) δεν τροποποιήθηκαν ουσιαστικά, πέρα από την ενσωμάτωση στοιχείων σχετικών με την ιρλανδική νομοθεσία, πολιτικές και ιστορικό πλαίσιο. Αντίθετα, το Εισαγωγικό Μάθημα και το Μάθημα Εξειδίκευσης 3 προσαρμόστηκαν περισσότερο, με την προσθήκη επιπλέον περιεχομένου στα υπάρχοντα αναγνωστικά.

Οι προσαρμογές αυτές αντανακλούν το σύγχρονο πλαίσιο της ιρλανδικής εκπαίδευσης σε σχέση με τις πρακτικές συμπερίληψης, παρέχοντας εκπαιδευτικό υλικό με μεγαλύτερο βάθος και εξειδίκευση για τους/τις εκπαιδευόμενους/ες, ιδίως μέσω παραδειγμάτων και μελετών περίπτωσης από το ιρλανδικό εκπαιδευτικό περιβάλλον.

Η κατεύθυνση του Μαθήματος Εξειδίκευσης 3 (Κοινωνικοοικονομική Μειονεξία) προσαρμόστηκε επίσης ώστε να ευθυγραμμιστεί με τη σύγχρονη πολιτική και τον δημόσιο διάλογο στην Ιρλανδία. Συγκεκριμένα, μετατοπίστηκε από μια προσέγγιση που εστιάζει στα ελλείμματα προς μια πιο συμπεριληπτική οπτική, η οποία βασίζεται σε διαθεματικές και κριτικές προσεγγίσεις της αναπηρίας. Παράλληλα, διατηρήθηκε η ευθυγράμμιση με τους μαθησιακούς στόχους του προγράμματος, ώστε να αναδειχθούν τα συστημικά εμπόδια και οι δομές που επηρεάζουν τη συμμετοχή των μαθητών/ριων στο εκπαιδευτικό περιβάλλον.

Η προσέγγιση αυτή βασίζεται στις σύγχρονες καλές πρακτικές για τη διδασκαλία θεμάτων κοινωνικοοικονομικής ανισότητας στην Ιρλανδία. Επιπλέον θεωρητικό υπόβαθρο προστέθηκε για να υποστηρίξει τα πρακτικά εργαλεία που παρέχονται στους/στις εκπαιδευόμενους/ες, ενώ παράλληλα ενσωματώθηκαν τοπικές μελέτες περίπτωσης, νομοθετικές αναφορές, πολιτικές και υφιστάμενες πρακτικές στην Ιρλανδία.

1.4. Ανατροφοδότηση Συμμετεχόντων κατά την Πιλοτική Εφαρμογή

1.4.1: Εκπαιδευτικό Μάθημα (σύγχρονες και ασύγχρονες δραστηριότητες)

Ενώ στην Ιρλανδία και την Τουρκία οι εταίροι υλοποίησαν έναν κύκλο πιλοτικής εφαρμογής, συλλέγοντας ανατροφοδότηση από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες και προσαρμόζοντας το υλικό κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του μαθήματος, οι εταίροι στην Ελλάδα και την Αυστρία διοργάνωσαν δύο ξεχωριστούς κύκλους πιλοτικής εφαρμογής. Η ανατροφοδότηση από τον πρώτο κύκλο στην Αυστρία οδήγησε σε στοχευμένες προσαρμογές στο περιεχόμενο του μαθήματος, στην παρουσίαση και στις δραστηριότητες, ενώ οι βελτιώσεις αυτές ενσωματώθηκαν ήδη πριν από τον δεύτερο κύκλο. Στην Ελλάδα, το υλικό ενημερωνόταν συνεχώς προκειμένου να διορθωθούν γραμματικά ή συντακτικά λάθη και ασυνέπειες που προέκυψαν κατά τη διαδικασία μετάφρασης.

Ελλάδα

Στην Ελλάδα, η πιλοτική εφαρμογή ήταν ιδιαίτερα επιτυχημένη, καθώς το 98,4% των συμμετεχόντων/ουσών δήλωσε ότι θα συνέστηνε το μάθημα σε άλλους ανθρώπους. Επιπλέον, το 90,5% των συμμετεχόντων/ουσών (115 από τα 127 άτομα που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο αξιολόγησης) ανέφερε ότι το μάθημα βελτίωσε την ικανότητά τους να εφαρμόζουν πρακτικές συμπεριληπτικής διδασκαλίας στο σχολείο τους (βαθμολογία 4 ή 5). Οι συμμετέχοντες/ουσες επαίνεσαν ιδιαίτερα τη σύνδεση μεταξύ θεωρίας και πράξης, καθώς το πρόγραμμα περιλάμβανε δραστηριότητες **αυτοκαθοδηγούμενης μάθησης, ημερολόγια αναστοχασμού και δραστηριότητες μάθησης στον χώρο εργασίας (Work-Based Learning – WBL).**

Σύμφωνα με τις απόψεις τους, το πρόγραμμα ξεπέρασε τις αφηρημένες θεωρητικές έννοιες και παρείχε πρακτικά εργαλεία που μπορούν να αξιοποιηθούν άμεσα στην τάξη.

- **Αυτοαναστοχασμός και προσωπική ανάπτυξη:** Πολλοί/ες συμμετέχοντες/ουσες περιέγραψαν το πρόγραμμα ως μια «μεταμορφωτική εμπειρία», η οποία ενίσχυσε τον βαθύ αναστοχασμό σχετικά με τις ασυνείδητες προκαταλήψεις, τις διδακτικές πρακτικές και τη γενικότερη εκπαιδευτική τους στάση. Η διαδικασία αυτή οδήγησε σε μια μετατόπιση από τη στάση της «απλής ανοχής» προς την «ενεργή αποδοχή και συμπερίληψη».
- **Αλληλεπίδραση μεταξύ συναδέλφων και δημιουργία κοινότητας:** Η δυνατότητα ανταλλαγής εμπειριών, ιδεών και καλών πρακτικών με άλλους/ες εκπαιδευτικούς κατά τη διάρκεια των σύγχρονων διαδικτυακών συνεδριών θεωρήθηκε ιδιαίτερα σημαντική. Μέσα από αυτή τη διαδικασία δημιουργήθηκε μια υποστηρικτική επαγγελματική κοινότητα μάθησης.
- **Πλούσιο και καλά δομημένο εκπαιδευτικό υλικό:** Το εκπαιδευτικό περιεχόμενο χαρακτηρίστηκε από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες ως καλά οργανωμένο, σύγχρονο, ολοκληρωμένο και άμεσα εφαρμόσιμο. Ειδικές ενότητες σχετικά με τη συμπερίληψη ΛΟΑΤΚΙ+ μαθητευόμενων ατόμων και τον Καθολικό Σχεδιασμό για τη Μάθηση (Universal Design for Learning – UDL) αναφέρθηκαν ως ιδιαίτερα διαφωτιστικές.
- **Ποιότητα εκπαιδευτών/ριών και συνεδριών:** Οι εκπαιδευτές/ριες και η οργάνωση των σύγχρονων διαδικτυακών συνεδριών έλαβαν ιδιαίτερα θετικά σχόλια για την εξειδίκευση και την αποτελεσματικότητά τους. Τα παραπάνω αποτελέσματα καταδεικνύουν έναν από μαθησιακό αντίκτυπο και μια αυξανόμενη ευαισθητοποίηση σχετικά με τις συμπεριληπτικές παιδαγωγικές προσεγγίσεις, γεγονός που επιβεβαιώνεται επίσης μέσω της σύγκρισης των ερωτηματολογίων αξιολόγησης πριν και μετά το μάθημα.

Οι συμμετέχοντες/ουσες διατύπωσαν επίσης ορισμένες εποικοδομητικές προτάσεις:

- **Μεγαλύτερη ευελιξία και διάρκεια:** Πολλοί/ες συμμετέχοντες/ουσες θεώρησαν το πρόγραμμα απαιτητικό ως προς τον χρόνο και πρότειναν μεγαλύτερη διάρκεια ή πιο ευέλικτες προθεσμίες, ώστε να μπορούν να διαχειρίζονται καλύτερα τις επαγγελματικές και προσωπικές τους υποχρεώσεις.
- **Περισσότερα πρακτικά παραδείγματα από το ελληνικό πλαίσιο:** Προτάθηκε η ενσωμάτωση περισσότερων μελετών περίπτωσης, βίντεο και παραδειγμάτων από την ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα.
- **Ενίσχυση της αλληλεπίδρασης:** Ορισμένοι/ες συμμετέχοντες/ουσες πρότειναν περισσότερες δομημένες ευκαιρίες αλληλεπίδρασης μεταξύ των συμμετεχόντων, όπως μικρότερες ομάδες συζήτησης ή φόρουμ για να εμπλουτιστεί περαιτέρω η ανταλλαγή εμπειριών.

Τουρκία

Στην Τουρκία, οι συμμετέχοντες/ουσες τόνισαν όχι μόνο την υψηλή ποιότητα του εκπαιδευτικού υλικού, αλλά και την αυξημένη κατανόηση του πλαισίου, των απαιτήσεων και των ευκαιριών του προγράμματος Erasmus+. Όπως και στην Ελλάδα, οι συμμετέχοντες/ουσες υπογράμμισαν τη σημασία του αναστοχασμού που ενισχύθηκε μέσω του μαθήματος, καθώς και την καλύτερη κατανόηση εννοιών όπως η διαθεματικότητα (intersectionality), ο Καθολικός Σχεδιασμός για τη Μάθηση (UDL) και η επίδραση των προκαταλήψεων στη διδακτική διαδικασία.

Ωστόσο, ορισμένοι συμμετέχοντες/ουσες επισήμαναν ότι η δομή του μαθήματος στην πλατφόρμα και η παρουσίαση των εργασιών θα μπορούσαν να ήταν πιο σαφείς και συνεπείς. Παράλληλα, εξέφρασαν την

προτίμησή τους για περισσότερες διαδραστικές μαθησιακές δραστηριότητες ή για την ενσωμάτωση επιπλέον οπτικών όπου αυτό θα ήταν εφικτό.

Πρέπει να σημειωθεί ότι το Μάθημα Εξειδίκευσης 2 σχετικά με τα ΛΟΑΤΚΙ+ μαθητεύομενα άτομα δεν υλοποιήθηκε στην Τουρκία, καθώς τα συγκεκριμένα ζητήματα αποτελούν ιδιαίτερα ευαίσθητο και αμφιλεγόμενο θέμα για τον τοπικό πληθυσμό, τόσο στον χώρο της εκπαίδευσης όσο και ευρύτερα στην κοινωνία.

Αυστρία

Στην Αυστρία παρατηρήθηκε σημαντική μεταβολή μεταξύ των ερωτηματολογίων αξιολόγησης πριν και μετά το μάθημα. Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, οι συμμετέχοντες/ουσες δήλωσαν ότι είχαν αποκτήσει καλύτερη κατανόηση βασικών εννοιών της συμπερίληψης, όπως η διαθεματικότητα, οι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες και η επίδρασή τους στην απόδοση των μαθητών, καθώς και οι διακρίσεις σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.

Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων/ουσών μετατοπίστηκαν από την αβεβαιότητα προς υψηλότερα επίπεδα αυτοπεποίθησης, γεγονός που δείχνει ότι το μάθημα ενίσχυσε αποτελεσματικά τις αντιλαμβανόμενες ικανότητες των εκπαιδευτικών στη διαχείριση της διαφορετικότητας.

Ως χρήσιμες προτάθηκαν επίσης προαιρετικές μορφές υποστήριξης των εκπαιδευόμενων ατόμων, όπως:

- mentoring,
- coaching,
- πρόσβαση σε ψηφιακά εργαλεία και εκπαιδευτικά εργαλεία.

Ωστόσο, διατυπώθηκαν και ορισμένες κριτικές σχετικά με τη δομή του μαθήματος, ιδίως όσον αφορά τη σαφήνεια της πλατφόρμας Moodle και τις διαφορετικές απαιτήσεις και τον συντονισμό μεταξύ των εκπαιδευτών/ριών. Η ανατροφοδότηση αυτή πρέπει να ερμηνευθεί λαμβάνοντας υπόψη την τεχνική δομή που χρησιμοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο του Graz: σε αντίθεση με την πλατφόρμα TUTOR, όπου κάθε μάθημα φιλοξενείται ξεχωριστά, όλα τα Εξειδικευμένα Μαθήματα είχαν ενσωματωθεί σε ένα ενιαίο μάθημα Moodle.

Με βάση την ανατροφοδότηση που συλλέχθηκε τόσο σχετικά με την πλατφόρμα TUTOR όσο και με τις πλατφόρμες Moodle των συνεργαζόμενων πανεπιστημίων, εφαρμόστηκαν στοχευμένες βελτιώσεις μεταξύ του πρώτου και του δεύτερου κύκλου πιλοτικής εφαρμογής.

Συγκεκριμένα:

- Ενσωματώθηκαν επιπλέον σενάρια από πραγματικές σχολικές καταστάσεις και πρακτικές διδασκαλίας, με στόχο την ενίσχυση της πρακτικής συνάφειας του εκπαιδευτικού υλικού και την υποστήριξη της εφαρμογής συμπεριληπτικών στρατηγικών σε αυθεντικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Παράλληλα, ορισμένες από τις υπάρχουσες ασκήσεις αναθεωρήθηκαν ώστε να αποκτήσουν πιο πρακτικό προσανατολισμό.
- Τα τρία Εξειδικευμένα Μαθήματα επανεξετάστηκαν προκειμένου να διασφαλιστεί ότι απαιτούν συγκρίσιμο συνολικό φόρτο εργασίας. Η ανασκόπηση αυτή επιβεβαίωσε ότι ο όγκος μάθησης μεταξύ των διαφορετικών θεματικών κατευθύνσεων ήταν σε γενικές γραμμές ισορροπημένος και δεν εντοπίστηκαν σημαντικές αποκλίσεις· συνεπώς, δεν κρίθηκε απαραίτητη καμία προσαρμογή

στην κατανομή του φόρτου εργασίας.

- Για τη βελτίωση της πλοήγησης και την ενίσχυση της σαφήνειας στο περιβάλλον Moodle του Πανεπιστημίου του Graz, η δομή του μαθήματος βελτιστοποιήθηκε περαιτέρω μέσω της εισαγωγής πτυσσόμενων ενοτήτων και ενός συστήματος χρωματικής σήμανσης, όπου κάθε Εξειδίκευση επισημαινόταν με διαφορετικό χρώμα. Η προσέγγιση αυτή μείωσε την ανάγκη για εκτεταμένη κύλιση (scrolling) και διευκόλυνε τον προσανατολισμό των χρηστών στο ενιαίο περιβάλλον του μαθήματος.

Η προσέγγιση αυτή υιοθετήθηκε επίσης και για την ελληνική έκδοση του μαθήματος.

Επιπλέον, ενσωματώθηκε τεχνική λειτουργία καταγραφής παρουσίας κατά τη διάρκεια των διαδικτυακών σεμιναρίων, προκειμένου να διευκολυνθεί η παρακολούθηση της συμμετοχής.

Ιρλανδία

Στην Ιρλανδία, η πιλοτική εφαρμογή πραγματοποιήθηκε σε διάστημα 10 εβδομάδων, μεταξύ Μαΐου και Ιουλίου 2025. Συνολικά 128 φοιτητές και φοιτήτριες εγγράφηκαν στην πλατφόρμα για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, αποκτώντας πρόσβαση σε εκπαιδευτικό υλικό, ερωτηματολόγια ανατροφοδότησης, τράπεζα κουίζ, χώρους υποβολής εργασιών, φόρουμ και συνδέσμους για τις διαδικτυακές συνεδρίες.

Μετά την ολοκλήρωση των 10 εβδομάδων, τα ημερολόγια αναστοχασμού υποβλήθηκαν και αξιολογήθηκαν. Στην αρχή του νέου ακαδημαϊκού έτους 2025-2026, σύμφωνα με την πολιτική του πανεπιστημίου, οι λογαριασμοί των χρηστών διαγράφηκαν από το σύστημα, ωστόσο η σελίδα του μαθήματος στο Moodle παραμένει διαθέσιμη.

1.4.2: Εκπαιδύοντας τους Εκπαιδευτές (Train-the-Trainers)

Το πρόγραμμα Train-the-Trainers (ToT) σχεδιάστηκε με στόχο να εξοπλίσει τους/τις εκπαιδευτές/ριες με μια ολοκληρωμένη κατανόηση της δομής, του περιεχομένου και της παιδαγωγικής προσέγγισης του μαθήματος TUTOR, ώστε να μπορούν να υλοποιούν τόσο το Εισαγωγικό Μάθημα όσο και τα τρία Εξειδικευμένα Μαθήματα αυτόνομα και με σταθερά υψηλό επίπεδο ποιότητας.

Στην Ελλάδα και την Τουρκία, ομάδες 12 και 10 εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αντίστοιχα εξέφρασαν ενδιαφέρον να συμμετάσχουν στις δραστηριότητες ToT, με στόχο την ενίσχυση των δεξιοτήτων καθοδήγησης (mentoring) και των ικανοτήτων τους σε μεθοδολογίες εκπαίδευσης ενηλίκων, παράλληλα με τη συμμετοχή τους στο βασικό μάθημα για τη συμπεριληπτική εκπαίδευση. Ο κύριος σκοπός του ToT ήταν να εκπαιδέψει αυτή την επιλεγμένη ομάδα συμμετεχόντων ατόμων, ώστε να μπορούν να υποστηρίξουν τους/τις συναδέλφους τους κατά τη διάρκεια της πιλοτικής εφαρμογής του μαθήματος TUTOR, να αναλαμβάνουν τον ρόλο των TUTOR Ambassadors ή να μεταφέρουν τη γνώση που απέκτησαν σε συναδέλφους ή άλλους/ες εκπαιδευτικούς που δεν συμμετείχαν στο πρόγραμμα.

Στην Αυστρία, το εθνικό πρόγραμμα ToT, στο οποίο συμμετείχαν 12 εκπαιδευτικοί, είχε ως στόχο την ανάπτυξη των παιδαγωγικών, μεθοδολογικών και τεχνικών δεξιοτήτων που απαιτούνται για την αποτελεσματική διευκόλυνση της μαθησιακής διαδικασίας. Αυτό περιλάμβανε την αυτοπεποίθηση στη διαχείριση διαδικτυακών σεμιναρίων και ασύγχρονων δραστηριοτήτων, την αποτελεσματική χρήση του μαθησιακού περιβάλλοντος Moodle, καθώς και την ικανότητα καθοδήγησης διαφορετικών ομάδων εκπαιδευομένων σε σύνθετα και ευαίσθητα θέματα.

Στο πλαίσιο του Internationalization Box του έργου, οι εταίροι από την Αυστρία και την Ιρλανδία συμφώνησαν να πραγματοποιήσουν μια αμοιβαία ανταλλαγή, οργανώνοντας ένα διακρατικό πρόγραμμα ToT παράλληλα με τη δραστηριότητα. Το διμερές πρόγραμμα περιλάμβανε διαδικτυακή προετοιμασία, μια διήμερη επίσκεψη στην Αυστρία και μια τελική διήμερη επίσκεψη στην Ιρλανδία.

Παρόλο που δεν πραγματοποιήθηκε επίσημη αξιολόγηση για τα διμερή εργαστήρια Train-the-Trainers, οι αναστοχασμοί που συλλέχθηκαν μετά τις δύο τελευταίες ημέρες εκπαίδευσης στο Mayooth παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με την εμπειρία των συμμετεχόντων/ουσών. Συνολικά, η ανατροφοδότηση ήταν ιδιαίτερα θετική, αναδεικνύοντας έντονο αίσθημα ενδυνάμωσης, επαγγελματικής ανάπτυξης και διεθνούς διασύνδεσης.

Οι συμμετέχοντες/ουσες περιέγραψαν τις δια ζώσης επισκέψεις ως διανοητικά διεγερτικές και προσωπικά ουσιαστικές, τονίζοντας ότι οι συνεδρίες, ιδιαίτερα εκείνες που αφορούσαν τον Καθολικό Σχεδιασμό για τη Μάθηση (Universal Design for Learning) και τις προσεγγίσεις κατά των προκαταλήψεων, ενίσχυσαν την κατανόησή τους και προκάλεσαν κριτικό αναστοχασμό σχετικά με τις δικές τους διδακτικές πρακτικές.

Αρκετοί συμμετέχοντες/ουσες ανέφεραν ότι, παρότι η ένταση της πληροφορίας ήταν απαιτητική και σε ορισμένες περιπτώσεις απαιτητική, το μαθησιακό περιβάλλον που δημιούργησαν οι εκπαιδευτές/ριες χαρακτηριζόταν από ζεστασιά, εξειδίκευση και ανοιχτότητα, επιτρέποντας τόσο την άνεση όσο και τη δημιουργική πρόκληση.

Ένα επαναλαμβανόμενο στοιχείο στην ανατροφοδότηση ήταν η εκτίμηση για τη διακρατική ανταλλαγή εμπειριών, η οποία βοήθησε τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να τοποθετήσουν τη δουλειά τους μέσα σε μια ευρύτερη ευρωπαϊκή προοπτική και να ενισχύσουν το αίσθημα κοινότητας μεταξύ των μελών της ομάδας. Πολλοί/ες ανέφεραν ότι ένιωσαν ανανεωμένο κίνητρο και αυτοπεποίθηση να μεταφέρουν το πνεύμα του TUTOR στη δική τους εκπαιδευτική πρακτική και στους οργανισμούς τους, αντιμετωπίζοντας την εκπαίδευση όχι ως ένα τελικό στάδιο αλλά ως την αρχή μιας συνεχούς επαγγελματικής πορείας.

Κεντρικός στόχος του προγράμματος ήταν η ενίσχυση της παιδαγωγικής συνοχής μέσω μιας κοινής κατανόησης εννοιών όπως η διαθεματικότητα (intersectionality), η συμπεριληπτική γλώσσα και οι μικροεπιθετικότητες (microaggressions), ενώ παράλληλα ενισχύθηκαν η αυτογνωσία, η αναστοχαστική πρακτική και η κριτική αυτοαξιολόγηση ως βασικές επαγγελματικές στάσεις.

Το πρόγραμμα επιδίωξε επίσης να ενισχύσει την ικανότητα των εκπαιδευτών/ριων να αναδεικνύουν τη διαφορετικότητα, να εκπροσωπούν διαφορετικές βιωμένες εμπειρίες μέσα στο εκπαιδευτικό περιβάλλον και να προωθούν τη συμπερίληψη, την αίσθηση του ανήκειν και την ευημερία τόσο των μαθητών/ριών όσο και των εκπαιδευτικών. Με αυτόν τον τρόπο, το πρόγραμμα ToT διασφάλισε σαφήνεια ρόλων και επαγγελματική ευθυγράμμιση, επιτρέποντας στους/στις εκπαιδευτές/ριες να λειτουργούν ως πολλαπλασιαστές γνώσης που είναι πλήρως εξοικειωμένοι/ες με το υλικό, τον διδακτικό σχεδιασμό και τα πρότυπα ποιότητας του TUTOR, και οι οποίοι/ες μπορούν να υποστηρίξουν αποτελεσματικά τους/τις εκπαιδευόμενους/ες τους στην πλοήγηση και αξιοποίηση του προγράμματος.

1.4.3: Ροές Κινητικότητας (Mobility flows)

Σε όλες τις δραστηριότητες κινητικότητας του έργου TUTOR, οι συμμετέχοντες/ουσες ανέφεραν μια

ιδιαίτερα θετική μαθησιακή εμπειρία, η οποία χαρακτηρίστηκε από αυξημένη διαπολιτισμική ευαισθητοποίηση, βαθύτερη κατανόηση της διαφορετικότητας και της συμπερίληψης, καθώς και από πολύτιμη επαγγελματική ανταλλαγή μεταξύ διαφορετικών εθνικών και θεσμικών πλαισίων. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις οι συμμετέχοντες/ουσες επισήμαναν ότι οι δραστηριότητες εστίαζαν περισσότερο στην εννοιολογική ανάλυση προβλημάτων παρά σε πρακτικές λύσεις που μπορούν να εφαρμοστούν άμεσα στην καθημερινή διδακτική πρακτική.

Οργανωτικά ζητήματα, όπως η διαμονή σε διαφορετικά ξενοδοχεία, ο περιορισμένος χρόνος για διαλείμματα και αναστοχασμό ή η ελλιπής εκ των προτέρων ενημέρωση, αναφέρθηκαν ως προκλήσεις σε αρκετές δραστηριότητες κινητικότητας. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες/ουσες ανέφεραν περιστασιακά γλωσσικά εμπόδια, διαπολιτισμικές παρεξηγήσεις και διαφορετικές προσδοκίες όσον αφορά την αλληλεπίδραση, την τήρηση χρόνου και τους κοινωνικούς ρόλους φύλου.

Ελλάδα

Οι συμμετέχοντες/ουσες στην Εβδομάδα Κινητικότητας στην Ελλάδα (24–28.06.2025) εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για την εμπειρία, η οποία επικεντρώθηκε στην ανταλλαγή γνώσεων και σε έναν συνδυασμό διαφορετικών δραστηριοτήτων. Ένας συμμετέχων συνεχάρη τόσο τον οργανισμό αποστολής όσο και τον οργανισμό υποδοχής για την υλοποίηση της δραστηριότητας, τονίζοντας ότι και οι δύο οργανισμοί «έκαναν εξαιρετική δουλειά και είναι προφανώς ειδικοί στον τομέα τους».

Τα λιγότερο θετικά σχόλια αφορούσαν την τοποθεσία του ξενοδοχείου και ορισμένα οργανωτικά ζητήματα που αντιμετώπισαν ορισμένοι εταίροι. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες/ουσες υπογράμμισαν ότι ορισμένες προκαταρκτικές πληροφορίες (όπως η ατζέντα, το ενημερωτικό υλικό και τα learning agreements) θα έπρεπε να είχαν αποσταλεί νωρίτερα.

Τουρκία

Η ανατροφοδότηση από την Εβδομάδα Κινητικότητας στην Τουρκία (28.06–04.07) ήταν **ιδιαίτερα θετική**, καθώς η δραστηριότητα παρείχε σημαντική εκπαιδευτική, πολιτισμική και επαγγελματική αξία. Οι συμμετέχοντες/ουσες απέκτησαν πρακτικά εργαλεία για τη συμπεριληπτική διδασκαλία, ενίσχυσαν τη διαπολιτισμική τους κατανόηση και δημιούργησαν ουσιαστικές επαγγελματικές σχέσεις με συναδέλφους από όλη την Ευρώπη.

Η επάρκεια των εκπαιδευτών/ριών αξιολογήθηκε ιδιαίτερα υψηλά (με βαθμολογία μεταξύ 4 και 5 σε κλίμακα Likert), όπως και η υποστήριξη και ο επαγγελματισμός του οργανισμού υποδοχής.

Όπως και στην Ελλάδα, το βασικό σημείο που χρειάζεται βελτίωση για μελλοντικές δραστηριότητες αφορά την **ποιότητα της διαμονής**. Ορισμένοι συμμετέχοντες ανέφεραν προβλήματα υγιεινής στα δωμάτια (π.χ. παρουσία εντόμων), τα οποία επηρέασαν την άνεσή τους, χωρίς ωστόσο να επισκιάσουν τη συνολικά θετική εμπειρία.

Επιπλέον, ορισμένα συμμετέχοντα άτομα τόνισαν την ανάγκη για ευρύτερη κάλυψη θεμάτων συμπερίληψης, όπως η ένταξη των ΛΟΑΤΚΙ+ μαθητευόμενων ατόμων στην τάξη, θέμα που εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση στο τοπικό κοινωνικό πλαίσιο.

Αυστρία

Η Εβδομάδα Κινητικότητας στην Αυστρία (14–18.07.2025) στη Βιέννη αξιολογήθηκε ως καλά οργανωμένη όσον αφορά την ποιότητα της εκπαίδευσης και την επάρκεια των εκπαιδευτών/ριων. Το πρόγραμμα περιλάμβανε μια ποικιλία δραστηριοτήτων που συνδύαζαν εργαστήρια με βιωματικές δραστηριότητες, επισκέψεις σε μουσεία και υπαίθριες εκπαιδευτικές δράσεις. Οι συμμετέχοντες/ουσες ανέδειξαν ως ιδιαίτερα θετικά στοιχεία το πλούσιο περιεχόμενο του προγράμματος, την ευκαιρία να γνωρίσουν καλές πρακτικές από διαφορετικές χώρες, και την ισχυρή ομαδική συνοχή που αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια της

εβδομάδας.

Αντίστοιχα, οι συμμετέχοντες/ουσες από άλλες χώρες που συμμετείχαν στην αυστριακή κινητικότητα ανέφεραν ότι η διεθνής ανταλλαγή εμπειριών, η έκθεση σε διαφορετικά εκπαιδευτικά συστήματα και ο αναστοχασμός σχετικά με τις δικές τους διδακτικές πρακτικές ήταν ιδιαίτερα ωφέλιμα. Πολλοί/ες τόνισαν ότι η συμμετοχή τους βοήθησε να διευρύνουν τις παιδαγωγικές τους προσεγγίσεις και να ενισχύσουν την αυτοπεποίθησή τους στη διαχείριση της διαφορετικότητας στην τάξη.

Παράλληλα, η ανατροφοδότηση ανέδειξε ορισμένα επαναλαμβανόμενα σημεία προς βελτίωση. Στη Βιέννη, αρκετοί συμμετέχοντες/ουσες θεώρησαν ότι το πρόγραμμα ήταν αρκετά πυκνό, ενώ επισήμαναν ότι η θεματική ισορροπία έδινε μεγαλύτερη έμφαση σε ζητήματα ΛΟΑΤΚΙ+ σε σχέση με άλλα θέματα, όπως οι μαθητές/ριες με μεταναστευτικό υπόβαθρο ή οι μαθητές που αντιμετωπίζουν κοινωνικοοικονομικές δυσκολίες.

Ιρλανδία

Στην Ιρλανδία, οι δραστηριότητες κινητικότητας πραγματοποιήθηκαν μεταξύ 28.07 και 01.08.2025. Οι συμμετέχοντες/ουσες εκτίμησαν ιδιαίτερα τη θετική στάση, το πνεύμα συνεργασίας, καθώς και τον σεβασμό και την ενσυναίσθηση που επέδειξαν τόσο ο οργανισμός υποδοχής όσο και οι διεθνείς συμμετέχοντες/ουσες.

Οι συμμετέχοντες/ουσες δήλωσαν ότι μέσω της δραστηριότητας βελτίωσαν την κατανόησή τους σχετικά με την πολιτισμική διαφορετικότητα (91%), ενίσχυσαν τις γλωσσικές τους δεξιότητες (82%), απέκτησαν πρακτικές δεξιότητες (73%), και αύξησαν την αυτοπεποίθησή τους (73%).

Ιδιαίτερα ωφέλιμες θεωρήθηκαν οι δραστηριότητες αναστοχασμού, κριτικής σκέψης και εκπαίδευσης κατά των προκαταλήψεων. Μεταξύ των πιο θετικών στοιχείων της κινητικότητας αναφέρθηκαν η επίσκεψη σε τοπικό σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τα διαδραστικά εργαστήρια.

Χαμηλότερα επίπεδα ικανοποίησης καταγράφηκαν όσον αφορά τη διαμονή στις εγκαταστάσεις του Maynooth Πανεπιστημίου και την ισορροπία μεταξύ εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και ελεύθερου χρόνου, γεγονός που επιβεβαιώνει την ένταση και την πυκνότητα του προγράμματος.

Συμπεράσματα

Η ανατροφοδότηση που συλλέχθηκε από τις τέσσερις δραστηριότητες κινητικότητας αναδεικνύει την αξία του συνδυασμού βιωματικής μάθησης, διαπολιτισμικών συναντήσεων και αναστοχαστικής πρακτικής. Οι συμμετέχοντες/ουσες σε όλα τα πλαίσια ανέφεραν αυξημένες διαπολιτισμικές δεξιότητες, μεγαλύτερη επίγνωση των ασυνείδητων προκαταλήψεων και ενισχυμένη ικανότητα διαχείρισης της διαφορετικότητας σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.

Ωστόσο, η ανατροφοδότηση υποδεικνύει ότι μελλοντικές υλοποιήσεις θα μπορούσαν να ωφεληθούν από έναν πιο ισορροπημένο και προσανατολισμένο στις ανάγκες των συμμετεχόντων σχεδιασμό του προγράμματος. Είναι σημαντικό να διασφαλίζεται ότι όλες οι ομάδες μαθητών/ριών που αντιμετωπίζουν αποκλεισμό εκπροσωπούνται ισότιμα, ενώ το θεωρητικό πλαίσιο να συνοδεύεται συστηματικά από πρακτικές στρατηγικές εφαρμογής.

Επιπλέον, σαφέστερος οργανωτικός σχεδιασμός, έγκαιρη παροχή προπαρασκευαστικών πληροφοριών και καλύτερος συντονισμός σε ζητήματα διαμονής και προγραμματισμού μπορούν να ενισχύσουν περαιτέρω την ποιότητα των εμπειριών κινητικότητας.

Συνολικά, τα διδάγματα που προέκυψαν καταδεικνύουν ότι οι δραστηριότητες κινητικότητας αποτελούν ένα ισχυρό εργαλείο επαγγελματικής ανάπτυξης στον τομέα της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Δεν ενισχύουν μόνο την κατανόηση της διαφορετικότητας και της συμπερίληψης, αλλά προάγουν επίσης την

προσωπική ανάπτυξη, τη δημιουργία επαγγελματικών δικτύων και το μακροπρόθεσμο κίνητρο για την ενσωμάτωση συμπεριληπτικών πρακτικών στη διδακτική διαδικασία. Ταυτόχρονα, αναδεικνύουν την ανάγκη για συνεχή βελτίωση στον σχεδιασμό, την επικοινωνία και την πρακτική οργάνωση των δραστηριοτήτων, ώστε τα μαθησιακά οφέλη να αξιοποιούνται πλήρως και να μεταφέρονται βιώσιμα στα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.

2. Προσαρμογή του προγράμματος TUTOR

2.1. Επισκόπηση των αρχικών προγραμμάτων κατάρτισης

Το Εισαγωγικό Μάθημα παρέχει γενικές πληροφορίες σχετικά με τις αρχές της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, όπως οι εκπαιδευτικές δομές και τα συστήματα, η χρήση της γλώσσας και η σημασία της, καθώς και ο αντίκτυπος που έχουν οι αξίες, οι πεποιθήσεις, τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις στην εκπαιδευτική διαδικασία και στη συμπερίληψη μαθητών/ριών από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Παράλληλα, εξετάζεται ο αναστοχασμός ως διαδικασία ανάλυσης και αξιολόγησης των σκέψεων, των εμπειριών και των ενεργειών του εκπαιδευτικού, με στόχο τη βελτίωση στοιχείων της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Το Μάθημα Εξειδίκευσης 1 αναπτύσσει έννοιες όπως η εθνικότητα, η φυλή και οι μειονότητες μέσα από μια διεπιστημονική προσέγγιση με στόχο την ενίσχυση της διαπολιτισμικής ευαισθητοποίησης. Εστιάζει στις διαπολιτισμικές δυναμικές, στη γλωσσική ποικιλομορφία και στις προκλήσεις που σχετίζονται με την κινητικότητα, την ένταξη και την ταυτότητα. Βασικά θεματικά πεδία περιλαμβάνουν:

- εθρικά περιβάλλοντα και εμπόδια πρόσβασης στην εκπαίδευση,
- πολιτισμικά ανταποκρινόμενη παιδαγωγική προσέγγιση,
- πολυγλωσσία, γλώσσες πολιτισμικής κληρονομιάς και εκπαιδευτικές πολιτικές,
- αντιρατσιστική εκπαίδευση, αποαποικιακές παιδαγωγικές προσεγγίσεις και αφηγήσεις μεταναστών.

Το Μάθημα Εξειδίκευσης 2 επικεντρώνεται στις ανάγκες των μαθητευόμενων ΛΟΑΤΚΙ ατόμων+ (Λεσβίες, Γκέι, Αμφιφυλόφιλα, Τρανς, Κουήρ και Ίντερσεξ), επαναπροσδιορίζοντας τις έννοιες του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας και της έκφρασης φύλου, ώστε να αντικατοπτρίζουν τις βιωματικές εμπειρίες όλων των ατόμων. Το μάθημα προωθεί την κριτική αξιολόγηση των σχολικών πρακτικών, του περιβάλλοντος της τάξης, του εκπαιδευτικού υλικού και των διδακτικών μεθόδων σε σχέση με την επαρκή εκπροσώπηση όλων των ταυτοτήτων φύλου. Παράλληλα, επιδιώκει να ευαισθητοποιήσει τους/τις εκπαιδευτικούς σχετικά με τη διακριτική μεταχείριση μαθητευόμενων ατόμων λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της ταυτότητας και έκφρασης φύλου, καθώς και να τα εκπαιδεύσει σε αποτελεσματικούς τρόπους διαχείρισης και παρέμβασης σε περιστατικά σχολικού εκφοβισμού.

Το Μάθημα Εξειδίκευσης 3 επικεντρώνεται στις ανάγκες μαθητών/ριών που αντιμετωπίζουν κοινωνικοοικονομικές δυσκολίες. Αναδεικνύει έννοιες όπως τα κοινωνικά και οικονομικά εμπόδια και τον αντίκτυπό τους στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην ένταξη των μαθητών στο σχολικό περιβάλλον. Παράλληλα, παρουσιάζει μελέτες περίπτωσης που συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες επηρεάζουν την καθημερινή ζωή των μαθητών. Το μάθημα

παρέχει επίσης εργαλεία και πρακτικές συμβουλές για την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών, την αντιμετώπιση της αναβλητικότητας, την ενίσχυση της αποτελεσματικής παρακολούθησης της μαθησιακής προόδου και την καλλιέργεια της ενσυναίσθησης.

Στην αρχική του μορφή, η οποία διατηρήθηκε και μετά τη διαδικασία βελτιστοποίησης, το Πρόγραμμα Σπουδών TUTOR ακολουθεί μια αρθρωτή (modular) προσέγγιση και συνδυάζει διαφορετικές τεχνικές μάθησης με στόχο την αύξηση του ενδιαφέροντος των εκπαιδευομένων ατόμων, την ενίσχυση του αναστοχασμού και την παροχή πλούσιου και πολυδιάστατου εκπαιδευτικού περιεχομένου.

Το εκπαιδευτικό υλικό δομήθηκε με τρόπο που περιλαμβάνει τρεις διαδοχικές φάσεις μάθησης:

● **Θεμελίωση της γνώσης (Laying the foundation):**

Η φάση αυτή βασίζεται στο βασικό εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο μπορεί να περιλαμβάνει διαλέξεις, παρουσιάσεις, συνδυασμό κειμένου και οπτικοακουστικού υλικού κ.λπ. Η βάση αυτή καθορίζει το γνωστικό υπόβαθρο που απαιτείται για την ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων.

● **Αυτοαξιολόγηση (Performing self-assessment):**

Η φάση αυτή υλοποιείται μέσω ερωτηματολογίων πριν και μετά το μάθημα, τα οποία επιτρέπουν στους/στις συμμετέχοντες/ουσες να αξιολογήσουν την πρόδοό τους.

● **Εμπέδωση της γνώσης (Consolidating the knowledge):**

Η φάση αυτή επιτυγχάνεται μέσω δραστηριοτήτων αναστοχασμού και δραστηριοτήτων Μάθησης στον Χώρο Εργασίας (Work-Based Learning), με στόχο τη μετατροπή της θεωρητικής γνώσης που αποκτήθηκε κατά τη διάρκεια του μαθήματος σε πρακτική εφαρμογή σε εκπαιδευτικά ή επαγγελματικά περιβάλλοντα.

2.2. Οριστικοποιημένο Πρόγραμμα Σπουδών

Γενικά, οι συμμετέχοντες/ουσες στις τέσσερις χώρες υλοποίησης εξέφρασαν υψηλά επίπεδα ικανοποίησης από το εκπαιδευτικό υλικό και τη δομή του προγράμματος σπουδών. Οι συμμετέχοντες/ουσες από την Ιρλανδία διατύπωσαν ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον σχόλιο, επισημαίνοντας ότι το υλικό (ιδίως οι προτεινόμενες αναγνώσεις) ήταν επιπέδου μεταπτυχιακού προγράμματος. Παράλληλα, πρότειναν τη μεγαλύτερη χρονική διάρκεια του προγράμματος. Ως αποτέλεσμα, οι θεματικές ενότητες και οι τίτλοι, καθώς και η συνολική δομή του μαθήματος, παρέμειναν ως είχαν, με μικρές μόνο τροποποιήσεις στο περιεχόμενο και στις εκπαιδευτικές μεθοδολογίες που χρησιμοποιήθηκαν στις σύγχρονες συνεδρίες.

Το υψηλότερο επίπεδο προσαρμογής στο ιρλανδικό πλαίσιο αποδείχθηκε επιτυχημένη επιλογή, καθώς οι ντόπιοι/ες συμμετέχοντες/ουσες επαίνεσαν τη συνάφεια του υλικού με το εκπαιδευτικό και κοινωνικό τους περιβάλλον. Εκτίμησαν ιδιαίτερα ότι τα εργαλεία, τα υλικά και τα παραδείγματα αντανάκλασαν τις δικές τους εκπαιδευτικές πραγματικότητες και ήταν κατάλληλα προσαρμοσμένα στο τοπικό πλαίσιο, γεγονός που υποδεικνύει ότι οι προσαρμογές που πραγματοποιήθηκαν πριν από την παράδοση του υλικού στους/στις εκπαιδευόμενους/ες ήταν εύστοχες. Αντίθετα, η μικρότερη έκταση τοπικής προσαρμογής στο ελληνικό μάθημα αναδείχθηκε ως σημείο που θα μπορούσε να βελτιωθεί. Επιπλέον, όσον αφορά το ελληνικό μάθημα, ορισμένοι/ες συμμετέχοντες/ουσες επισήμαναν περιστασιακά γραμματικά και συντακτικά λάθη ή αστοχίες στη μετάφραση, τα οποία διορθώθηκαν άμεσα.

Οι συμμετέχοντες/ουσες σε όλες τις χώρες συμφώνησαν επίσης ότι υπήρχαν ορισμένοι περιορισμοί στο πλαίσιο του μαθήματος που θα επιθυμούσαν να αλλάξουν, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη διάρκεια και την

πυκνότητα του προγράμματος, οι οποίες θα έπρεπε να είχαν επεκταθεί σε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Σύμφωνα με την απόφαση των εταίρων, η πιλοτική υλοποίηση του μαθήματος σε εθνικό επίπεδο (με εξαίρεση τα εργαστήρια Train-the-Trainers και τις δραστηριότητες κινητικότητας) είχε οριστεί να διαρκεί μεταξύ 2,5 και 3 μηνών. Ωστόσο, οι συμμετέχοντες/ουσες ανέφεραν ότι θα ήταν προτιμότερο το μάθημα να εκτείνεται σε ένα ακαδημαϊκό έτος ή εξάμηνο (ιδίως για τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) ή να περιλαμβάνει πιο ευέλικτα στοιχεία (ιδίως σε σχολεία επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης), ώστε να μπορούν να συνδυάζουν τις προσωπικές και επαγγελματικές τους υποχρεώσεις με τη συμμετοχή στο πρόγραμμα.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, αρκετές στοχευμένες βελτιώσεις υλοποιήθηκαν στην Αυστρία. Προστέθηκαν σεναρία από πραγματικά σχολικά περιβάλλοντα προκειμένου να ενισχυθεί η συνάφεια του εκπαιδευτικού υλικού, ενώ οι ήδη υπάρχουσες ασκήσεις αναθεωρήθηκαν ώστε να αποκτήσουν πιο πρακτικό προσανατολισμό και να διευκολύνουν την εφαρμογή συμπεριληπτικών στρατηγικών. Παράλληλα, τα τρία Μαθήματα Εξειδίκευσης επανεξετάστηκαν για να διασφαλιστεί ότι ο φόρτος εργασίας τους ήταν ισορροπημένος. Η ανάλυση αυτή επιβεβαίωσε ότι ο όγκος μάθησης ήταν συγκρίσιμος μεταξύ των διαφορετικών θεματικών κατευθύνσεων και δεν απαιτήθηκαν αλλαγές στην κατανομή του φόρτου εργασίας. Τέλος, η δομή του μαθήματος στο περιβάλλον Moodle του Πανεπιστημίου του Graz βελτιστοποιήθηκε μέσω ενός συστήματος χρωματικής σήμανσης για κάθε Μάθημα Εξειδίκευσης, το οποίο βελτίωσε σημαντικά την πλοήγηση και ενίσχυσε την προσοχή των εκπαιδευομένων. Η βελτιωμένη αυτή δομή υιοθετήθηκε επίσης για την ελληνική έκδοση του μαθήματος, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέπεια μεταξύ των διαφορετικών πλατφορμών.

Οι δια ζώσης συνεδρίες αναθεωρήθηκαν επίσης με στόχο τη μεγαλύτερη μεθοδολογική ποικιλία. Παρότι τα στοιχεία αυτά δεν είχαν αναφερθεί ρητά στη γραπτή ανατροφοδότηση των συμμετεχόντων, οι εκπαιδευτές/ριες από τους οργανισμούς die Berater® και ÖJAB τα εντόπισαν ως σημαντικά σημεία προς βελτίωση, με βάση τις παρατηρήσεις τους κατά τη διάρκεια της υλοποίησης. Ως εκ τούτου, ενσωματώθηκαν δύο επιπλέον οργανωτικά στοιχεία: πρώτον, καθοδήγηση σχετικά με την υπεύθυνη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης, συμπεριλαμβανομένων προσδοκιών σχετικά με τη συμβολή των ίδιων των εκπαιδευομένων ατόμων, ζητήματα προστασίας δεδομένων, διαφάνειας και σωστής αναφοράς πηγών· και δεύτερον, πιο σαφείς επεξηγήσεις και παραδείγματα για την εφαρμογή του στοιχείου της μάθησης στον χώρο εργασίας (Work-Based Learning), καθώς ο πρώτος πιλοτικός κύκλος είχε αναδείξει αβεβαιότητες και επαναλαμβανόμενα αιτήματα διευκρινίσεων σχετικά με το συγκεκριμένο μέρος του προγράμματος.

Παρόμοια προσέγγιση υιοθετήθηκε και στην Ελλάδα. Μεταξύ του πρώτου και του δεύτερου κύκλου σύγχρονων μαθημάτων επεκτάθηκε η χρήση ψηφιακών διαδραστικών εργαλείων. Οι εκπαιδευτές/ριες μετέφεραν ολόκληρο το μάθημα στην πλατφόρμα Slido, με στόχο την ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ των συμμετεχόντων ατόμων και τη δημιουργία ενός πιο δυναμικού και ενεργού περιβάλλοντος συζήτησης.

3. Διδάγματα που προέκυψαν

Η υλοποίηση, η πιλοτική εφαρμογή και η περαιτέρω βελτίωση του προγράμματος TUTOR στις χώρες εταίρους ανέδειξαν μια σειρά από σημαντικά διδάγματα με ιδιαίτερη σημασία για μελλοντικές εφαρμογές, εθνικές προσαρμογές και διακρατική συνεργασία. Τα πολυάριθμα σχόλια των συμμετεχόντων/ουσών παρείχαν πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με την επιτυχία του προγράμματος και τις δυνατότητες περαιτέρω βελτίωσής του στο μέλλον.

Είναι σαφές ότι η ανάγκη για Συνεχή Επαγγελματική Ανάπτυξη (Continuous Professional Development) και για συνεχή υποστήριξη των εκπαιδευτικών στον τομέα της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης αποτελεί κοινή προτεραιότητα σε όλες τις χώρες και επεκτείνεται και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτό προκύπτει τόσο από τη συνολικά θετική συμμετοχή και αξιολόγηση του προγράμματος όσο και από τα αιτήματα για δημιουργία μιας Κοινότητας Εκπαιδευτικών (Teachers' Community of Practice).

Σε όλα τα στάδια της πιλοτικής υλοποίησης, την υλοποίηση του μαθήματος, τις δραστηριότητες Train-the-Trainers και τα προγράμματα κινητικότητας, οι συμμετέχοντες/ουσες ανέδειξαν ότι η μαθησιακή διαδικασία ήταν πιο αποτελεσματική όταν η θεωρία συνδεόταν στενά με την πρακτική εφαρμογή, όταν ο αναστοχασμός ενσωματωνόταν σε διαδραστικές μορφές μάθησης και όταν οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να εργαστούν με πραγματικά παραδείγματα, μελέτες περίπτωσης και πρακτικά εργαλεία που μπορούν να αξιοποιηθούν στην τάξη.

Παρόλο που το πρόγραμμα θεωρήθηκε γενικά εμπλουτιστικό, επίκαιρο και επαγγελματικά ουσιαστικό, οι συμμετέχοντες/ουσες εξέφρασαν σταθερά την επιθυμία για ακόμη μεγαλύτερη έμφαση στην πρακτική διάσταση. Συγκεκριμένα, ζήτησαν περισσότερες συγκεκριμένες στρατηγικές, εκπαιδευτικό υλικό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί άμεσα στην τάξη και περισσότερες ευκαιρίες για μεταφορά των συμπεριληπτικών εκπαιδευτικών προσεγγίσεων στο δικό τους εκπαιδευτικό περιβάλλον. Το στοιχείο αυτό αναδείχθηκε ως κοινό συμπέρασμα σε όλες τις αξιολογήσεις του πιλοτικού μαθήματος στις τέσσερις χώρες, καθώς και στην ανατροφοδότηση που συλλέχθηκε από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες στις κινητικότητες, οι οποίοι επισήμαναν ότι η θεωρητική προσέγγιση πρέπει να συνοδεύεται από πρακτικές μεθόδους που διευκολύνουν την εφαρμογή στην καθημερινή διδακτική πρακτική.

Η προσαρμογή του υλικού στο τοπικό πλαίσιο αποτέλεσε επίσης καθοριστικό παράγοντα για την επιτυχημένη πιλοτική υλοποίηση του έργου. Για παράδειγμα, στην Ιρλανδία η προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού στο κοινωνικό και εκπαιδευτικό πλαίσιο της χώρας, η οποία πραγματοποιήθηκε πριν από την έναρξη του μαθήματος κατόπιν σύστασης εκπροσώπου της Επιτροπής Ποιότητας του πανεπιστημίου, συνέβαλε σημαντικά στο να ανταποκρίνεται το υλικό στις ανάγκες των συμμετεχόντων/ουσών. Οι συμμετέχοντες/ουσες εκτίμησαν ιδιαίτερα ότι τα εργαλεία, τα παραδείγματα και το υλικό αντανάκλασαν τις δικές τους εκπαιδευτικές πραγματικότητες. Η σημασία αυτής της παρατήρησης αποτυπώνεται και στην ανατροφοδότηση των Ελλήνων/ίδων συμμετεχόντων/ουσών, οι οποίοι/ες, σε αντίθεση με τους/τις Ιρλανδούς/ες συναδέλφους τους, θα επιθυμούσαν μεγαλύτερο βαθμό προσαρμογής του υλικού στη σχολική πραγματικότητα της Ελλάδας.

Σύμφωνα με την ανατροφοδότηση που συλλέχθηκε, οι συμμετέχοντες/ουσες από την Ιρλανδία, την Ελλάδα και την Τουρκία συμφώνησαν ότι η διάρκεια και το πρόγραμμα του συνολικού προγράμματος ήταν αρκετά απαιτητικά και θα μπορούσαν να επεκταθούν σε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, για παράδειγμα μέσα σε ένα ακαδημαϊκό έτος ή εξάμηνο, συμπεριλαμβανομένων των δια ζώσης μαθημάτων που θα μπορούσαν να κατανέμονται χρονικά. Οι Έλληνες/ίδες συμμετέχοντες/ουσες, ειδικότερα, τόνισαν την ανάγκη για πιο ευέλικτες προθεσμίες, ώστε να μπορούν να διαχειρίζονται τον φόρτο εργασίας παράλληλα με τις επαγγελματικές και προσωπικές τους υποχρεώσεις.

Στην Αυστρία, η συνεργασία με τρία εθνικά πανεπιστήμια (το Πανεπιστήμιο του Graz, το Πανεπιστήμιο του Salzburg και το Πανεπιστήμιο του Klagenfurt) αποδείχθηκε ιδιαίτερα επιτυχημένη και επέτρεψε τη συμμετοχή μεγάλου αριθμού εκπαιδευόμενων ατόμων. Παράλληλα, κατέδειξε ότι η βιώσιμη ενσωμάτωση του προγράμματος TUTOR στα πανεπιστημιακά προγράμματα σπουδών απαιτεί σημαντικό σχεδιασμό εκ των προτέρων. Η ενσωμάτωση της εκπαίδευσης σε επίσημα προγράμματα σπουδών, η ευθυγράμμιση με τα ακαδημαϊκά ημερολόγια, ο καθορισμός μονάδων ECTS και διαδικασιών αξιολόγησης, καθώς και η

διασφάλιση θεσμικής δέσμευσης, προϋποθέτουν μακροπρόθεσμες συμφωνίες και προετοιμασία. Ταυτόχρονα, αυτή η προοπτική αποτελεί μια σημαντική ευκαιρία για τη μεταφορά και εφαρμογή του μαθήματος TUTOR και σε άλλα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Επιπλέον, πολλοί/ες συμμετέχοντες/ουσες, ιδίως από την Ελλάδα και την Ιρλανδία, ανέδειξαν την υψηλή αξία και το δυναμικό του μαθήματος TUTOR να εξελιχθεί σε πιστοποιημένο πρόγραμμα κατάρτισης και να εφαρμοστεί ευρύτερα σε διαφορετικές χώρες.

Τέλος, η ανατροφοδότηση που συλλέχθηκε από τις δραστηριότητες κινητικότητας και τα εργαστήρια Train-the-Trainers σε όλες τις χώρες ανέδειξε τη σημασία της δημιουργίας υποστηρικτικών μαθησιακών περιβαλλόντων που προάγουν την ανοιχτή επικοινωνία, τη διαπολιτισμική ανταλλαγή και τον ουσιαστικό αναστοχασμό. Οι συμμετέχοντες/ουσες ανέφεραν συστηματικά αυξημένη αυτογνωσία, μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση στη διαχείριση της διαφορετικότητας και ενίσχυση της αίσθησης επαγγελματικής αλληλεγγύης. Ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο που αναδείχθηκε από την ανατροφοδότηση ήταν η προτίμηση των εκπαιδευτικών για δια ζώσης ή, τουλάχιστον, διαδραστικές συνεδρίες, καθώς οι ομαδικές δραστηριότητες και η ανάπτυξη ομαδικού πνεύματος ενισχύουν τη συνεργασία και την αμοιβαία κατανόηση και επιτρέπουν την ουσιαστική ανταλλαγή εμπειριών και ιδεών, γεγονός που συμβάλλει συνολικά στην ανάπτυξη των επαγγελματικών δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών.

Παράλληλα, οργανωτικές και πρακτικές προκλήσεις, όπως η πυκνότητα του προγράμματος, ζητήματα διαμονής ή η μη ισορροπημένη θεματική κατανομή, ανέδειξαν την ανάγκη για πιο προσεκτικό σχεδιασμό και καλύτερη ευθυγράμμιση με τις ανάγκες των συμμετεχόντων ατόμων. Παρόλο που τα ζητήματα αυτά είχαν περιορισμένη επίδραση στη συνολικά πολύ θετική εμπειρία των συμμετεχόντων ατόμων, αποτελούν στοιχεία που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη σε μελλοντικά προγράμματα κινητικότητας, ιδίως σε σχέση με τις προσδοκίες των συμμετεχόντων ατόμων και τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά που μπορεί να υποδεικνύουν την ανάγκη για πιο αναλυτική προετοιμασία και ενημέρωση πριν από την κινητικότητα.

Συνολικά, τα διδάγματα που προέκυψαν από την υλοποίηση του μαθήματος TUTOR επιβεβαιώνουν ότι τα προγράμματα κατάρτισης που επικεντρώνονται στη συμπερίληψη ωφελούνται από καλά δομημένα και ισορροπημένα προγράμματα, τα οποία συνδυάζουν γνωστικές, συναισθηματικές και βιωματικές διαστάσεις της μάθησης. Παράλληλα, αναδεικνύονται συγκεκριμένα σημεία βελτίωσης, όπως η ενίσχυση της πρακτικής διάστασης, ο έγκαιρος θεσμικός συντονισμός και η συνεχής έμφαση στη δημιουργία αναστοχαστικών, υποστηρικτικών και υψηλής ποιότητας μαθησιακών περιβαλλόντων. Τα συμπεράσματα αυτά αποτελούν μια ισχυρή βάση για την περαιτέρω βελτίωση του προγράμματος και τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης συνάφειας και εφαρμοσιμότητάς του σε διαφορετικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.

4. Συμπεράσματα και Επόμενα Βήματα

Το παρόν έγγραφο παρουσίασε τη διαδικασία και τα αποτελέσματα της οριστικοποίησης του Προγράμματος Σπουδών του TUTOR Course (Joint Curriculum και τρία Μαθήματα Εξειδίκευσης). Παρείχε μια συνοπτική επισκόπηση της μεθοδολογίας που χρησιμοποιήθηκε, των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου και δοκιμών, της ανάλυσης της ανατροφοδότησης, της διαδικασίας βελτιστοποίησης, των βασικών διδαγμάτων που προέκυψαν, καθώς και των επόμενων βημάτων.

Στις αξιολογήσεις που πραγματοποιήθηκαν, η μεγάλη πλειονότητα των συμμετεχόντων ατόμων παρείχε θετική ανατροφοδότηση σχετικά με τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα TUTOR, εκφράζοντας ικανοποίηση τόσο για το εκπαιδευτικό υλικό όσο και για τη δομή του μαθήματος. Οι συμμετέχοντες/ουσες εξέφρασαν επίσης έντονο ενδιαφέρον για περαιτέρω εμπλοκή με το πρόγραμμα, με τους/τις συμμετέχοντες/ουσες του μαθήματος και τους/τις εκπαιδευτές/ριες του Train-the-Trainers να δηλώνουν πρόθυμοι/ες να συμμετάσχουν σε μια Κοινότητα Πρακτικής (Community of Practice) και να αξιοποιήσουν τα αποτελέσματα της εκπαίδευσης και των δραστηριοτήτων κινητικότητας στη μελλοντική επαγγελματική τους πρακτική.

Παράλληλα, εξέφρασαν ενδιαφέρον για περαιτέρω αξιοποίηση της TUTOR Internationalization Box και των ευρύτερων δικτύων Erasmus+.

Η ευρύτερη ενσωμάτωση του εκπαιδευτικού υλικού του TUTOR στην αρχική εκπαίδευση εκπαιδευτικών, καθώς και σε προγράμματα Συνεχούς Επαγγελματικής Ανάπτυξης (Continuous Professional Development), αναγνωρίστηκε επίσης ως μια πιθανή και ιδιαίτερα χρήσιμη κατεύθυνση για το μέλλον, όπως και η ανάπτυξη νέων ερευνητικών πρωτοβουλιών. Επιπλέον, η διαρκής συνεργασία με φορείς χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς, μέσω των δικτύων που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του έργου TUTOR, αναγνωρίστηκε ως σημαντικός παράγοντας για τη βιωσιμότητα και τη διάδοση των αποτελεσμάτων του έργου.

Η πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης του TUTOR θα παραμείνει διαθέσιμη για τουλάχιστον πέντε χρόνια μετά την ολοκλήρωση του έργου. Παράλληλα, οι εταίροι θα εξετάσουν τη δυνατότητα υποβολής του μαθήματος για επίσημη πιστοποίηση στις αρμόδιες εθνικές αρχές, αφού προηγουμένως πραγματοποιηθούν οι απαραίτητες προσαρμογές ώστε το πρόγραμμα να ανταποκρίνεται πλήρως στα αντίστοιχα εθνικά πρότυπα.

Όπως έχει ήδη επισημανθεί, η πιλοτική εφαρμογή του μαθήματος TUTOR ανέδειξε σαφώς την ανάγκη για παρόμοιες πρωτοβουλίες στον εκπαιδευτικό τομέα, όπου παρατηρείται έλλειψη προγραμμάτων Συνεχούς Επαγγελματικής Ανάπτυξης που να εστιάζουν στη διαφορετικότητα, τη συμπερίληψη και σε άλλες βασικές οριζόντιες δεξιότητες (soft skills).